

ОСНОВНИ СТРУКТУРНИ ПОКАЗАТЕЉИ ПОСЛОВАЊА ПРЕДУЗЕЋА BASIC STRUCTURAL INDICATORS OF BUSINESS ACTIVITIES OF ENTERPRISES

У 2013. години, од 7 130 активних предузећа која тржишно послују, 38,3% било је у подручју Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала, док структура запослених показује да је од око 123 хиљаде запослених лица 47,8% ангажовано у подручјима индустрије.

Највеће трошкове рада по запосленом имала су предузећа у подручју Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација 26 923 КМ и Информације и комуникације 25 476 КМ, а најмање у подручју Дјелатности пружања смјештаја, припреме и услуживања хране; хотелијерство и угоститељство, 9 966 КМ.

У стварању додате вриједности по факторским трошковима највеће учешће имала су предузећа из подручја Прерађивачка индустрија 22,8%, затим Трговина 20,5%, те Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација 12,3%.

Највећа додата вриједност по запосленом лицу, као мјера продуктивности рада, остварена је у подручју Информације и комуникације 84 560 КМ, затим у подручјима Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација 53 772 КМ и Пословање некретнинама 43 844 КМ.

Просјечна бруто оперативна стопа, односно стопа профитабилности нефинансијске пословне економије у Републици Српској у 2013. години износила је 10,9%. Највеће стопе профитабилности постигнуте су у подручјима Пословање некретнинама 40,1%, Информације и комуникације 40,0% и Образовање 28,8%.

У овом саопштењу објављују се основни годишњи структурни пословни показатељи за дио економије Републике Српске.

Саопштење садржи основне структурне варијабле и индикаторе добијене на основу „Годишњих извјештаја структурних пословних статистика за 2013. годину“. Структурним пословним статистикама у 2013. обухваћена су предузећа из подручја индустрије (B, C, D и E), грађевинарства (F), трговине (G) и нефинансијских услуга (H, I, J, L, M, N, P, Q и S), према Класификацији дјелатности КД БиХ 2010 која садржајно и структурно у потпуности одговара ЕУ Статистичкој класификацији дјелатности NACE Rev.2. Предузетници нису укључени.

Оцјене основних структурних показатеља о тржишном пословању предузећа у 2013. години дате су према подручјима дјелатности и величини предузећа.

In 2013, out of 7,130 active enterprises operating commercially, 38.3% were from the section Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles, while the structure of employed persons shows that out of 123 thousand employed persons, 47.8% were engaged in industrial sections.

The highest labour costs per employee were those of enterprises in the section Electricity, gas, steam and air-conditioning supply with 26,923 KM and in Information and communication with 25,476 KM, while the lowest ones were those in the section Accommodation and food service activities, 9,966 KM.

In the production of value added at factor costs, the highest share was that of enterprises in the section Manufacturing 22.8%, followed by Trade 20.5%, while Electricity, gas, steam and air-conditioning supply participated with 12.3%.

The highest value added per person employed, as a measure of labour productivity, was achieved in the section Information and communication with 84,560 KM, followed by Electricity, gas, steam and air-conditioning supply with 53,772 KM, and Real estate activities with 43,844 KM.

The profitability rate as the average gross operating rate of the non-financial business economy in Republika Srpska in 2013 was 10.9% The highest profitability rates were achieved in the sections Real estate activities 40.1%, Information and communication with 40.0%, and Education with 28.8%.

This release presents main annual Structural Business indicators for part of the economy of Republika Srpska.

The release contains main structural variables and indicators obtained through the "Annual reports on Structural Business statistics for 2013". In 2013, the Structural Business statistics survey covered enterprises from sections Industry (B, C, D and E), Construction (F), Trade (G) and of Non-financial Services (H, I, J, L, M, N, P, Q and S), in accordance with the Classification of Activities KD BiH 2010, which is in its content and structure completely harmonised with the EU Classification of Economic Activities NACE Rev 2. Entrepreneurs are not covered by the survey.

Assessments of main structural indicators of business activities of enterprises operating commercially in 2013 are given by section of activities and by size of enterprises.

1. ОСНОВНЕ СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ ВАРИЈАБЛЕ ПРЕМА ПОДРУЧЈИМА ДЈЕЛАТНОСТИ, 2013. ГОДИНА
BASIC STRUCTURAL BUSINESS VARIABLES BY SECTION OF ACTIVITIES, 2013

Подручје	Број предузећа <i>Number of enterprises</i>	Број запослених лица <i>Number of persons employed</i>	Промет <i>Turnover</i>	Додата вриједност по факторским трошковима <i>Value added at factor cost</i>	Трошкови запослених <i>Personnel costs</i>	Section
УКУПНО	7 130	123 048	14 691 410	3 378 541	1 773 326	TOTAL
B Вађење руда и камена	73	4 855	359 954	193 204	117 539	B Mining and quarrying
C Прерађивачка индустрија	1 406	41 577	4 160 387	771 499	501 759	C Manufacturing
D Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	39	7 708	987 082	414 448	207 480	D Electricity, gas, steam and air-conditioning supply
E Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	130	4 673	166 808	90 798	72 039	E Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
F Грађевинарство	608	10 607	915 212	295 166	116 526	F Construction
G Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала	2 727	26 278	6 368 116	691 460	320 263	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
H Саобраћај и складиштење	577	10 612	447 346	223 273	151 098	H Transport and storage
I Дјелатности пружања смјештаја, припреме и услуживања хране; хотелијерство и угоститељство	130	1 874	64 269	29 112	18 658	I Accommodation and food service activities
J Информације и комуникације	208	4 819	712 037	407 483	122 712	J Information and communication
L Пословање некретнинама	71	556	38 301	24 382	9 006	L Real estate activities
M Стручне, научне и техничке дјелатности	592	4 308	237 475	102 907	64 047	M Professional, scientific and technical activities
N Административне и помоћне услужне дјелатности	111	2 161	84 279	44 026	22 761	N Administrative and support service activities
P Образовање ¹⁾	66	865	38 675	28 358	17 234	P Education ¹⁾
Q Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада ²⁾	341	1 692	89 489	51 846	26 822	Q Human health activities ²⁾
S Остале услужне дјелатности ³⁾	51	464	21 980	10 579	5 382	L Other service activities ³⁾

¹⁾ У подручју Р обухваћени су само пословни субјекти из приватног (профитног) сектора
Only companies from the private (profit) sector are covered in the section P

²⁾ У подручју Q обухваћени су само пословни субјекти из приватног (профитног) сектора
Only companies from the private (profit) sector are covered in the section Q

³⁾ Изузев области 94 која се, према ЕУ регулативи 295/2008, не обухвата
Except division 94 which is not covered in accordance with the EU regulation 295/2008

2. ОСНОВНИ СТРУКТУРНИ ПОСЛОВНИ ИНДИКАТОРИ ПРЕМА ПОДРУЧЈИМА ДЈЕЛАТНОСТИ, 2013. ГОДИНА
BASIC STRUCTURAL BUSINESS INDICATORS BY SECTION OF ACTIVITIES, 2013

Подручје	Промет по запосленом лицу, KM <i>Turnover per person employed, KM</i>	Додата вриједност по запосленом лицу KM <i>Value added per person employed KM</i>	Учешће додате вриједности у вриједности производње (%) <i>Share of value added in production value (%)</i>	Трошкови рада по запосленом, KM <i>Labour cost per employee, KM</i>	Стопа профита- билности (%) <i>Profitability rate (%)</i>	Section
УКУПНО	119 395	27 457	37,1	14 451	10,9	TOTAL
B Вађење руда и камена	74 135	39 792	54,7	24 265	21,0	B Mining and quarrying
C Прерађивачка индустрија	100 065	18 556	19,0	12 106	6,5	C Manufacturing
D Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	128 067	53 772	65,7	26 923	21,0	D Electricity, gas, steam and air- conditioning supply
E Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	35 695	19 430	53,8	15 428	11,2	E Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
F Грађевинарство	86 285	27 828	34,5	11 045	19,5	F Construction
G Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала	242 333	26 313	52,5	12 226	5,8	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
H Саобраћај и складиштење	42 156	21 041	47,5	14 252	16,1	H Transport and storage
I Дјелатности пружања смјештаја, припреме и услуживања хране; хотелијерство и угоститељство	34 286	15 531	52,3	9 966	16,3	I Accommodation and food service activities
J Информације и комуникације	147 760	84 560	57,1	25 476	40,0	J Information and communication
L Пословање некретнинама	68 874	43 844	66,7	16 228	40,1	L Real estate activities
M Стручне, научне и техничке дјелатности	55 130	23 890	47,3	14 893	16,4	M Professional, scientific and technical activities
N Административне и помоћне услужне дјелатности	39 003	20 375	57,0	10 560	25,2	N Administrative and support service activities
P Образовање	44 711	32 783	73,5	20 088	28,8	P Education
Q Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	52 884	30 639	58,3	15 974	28,0	Q Human health activities
S Остале услужне дјелатности	47 367	22 798	68,9	11 623	23,6	L Other service activities

3. ОСНОВНЕ СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ ВАРИЈАБЛЕ ПРЕМА ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА, 2013. ГОДИНА
BASIC STRUCTURAL BUSINESS VARIABLES BY SIZE OF ENTERPRISES, 2013

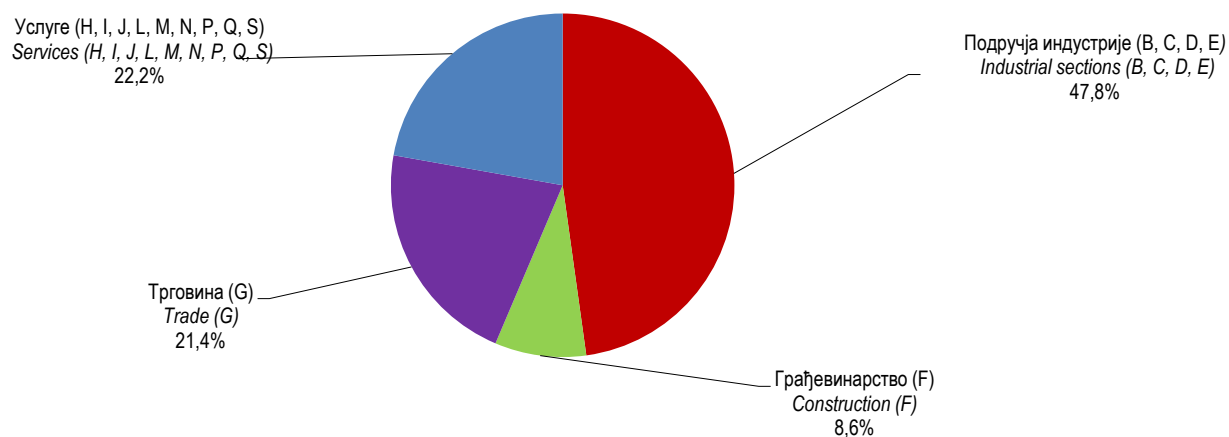
Величина предузећа	Број предузећа <i>Number of enterprises</i>	Број запослених лица <i>Number of persons employed</i>	Промет <i>Turnover</i>	Додата вриједност по факторским трошковима <i>Value added at factor costs</i>	Трошкови запослених <i>Personnel costs</i>	Size of enterprise
УКУПНО	7 130	123 048	14 691 410	3 378 541	1 773 326	TOTAL
Мала (0–49 запослених)	6 704	48 765	6 387 504	1 275 314	559 077	Small (0–49 employed persons)
Средња (50–249 запослених)	365	37 030	5 256 196	805 458	499 299	Medium (50–249 employed persons)
Велика (250 и више запослених)	61	37 253	3 047 710	1 297 769	714 950	Large (250 and more employed persons)

4. ОСНОВНИ СТРУКТУРНИ ПОСЛОВНИ ИНДИКАТОРИ ПРЕМА ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА, 2013. ГОДИНА
BASIC STRUCTURAL BUSINESS INDICATORS BY SIZE OF ENTERPRISES, 2013

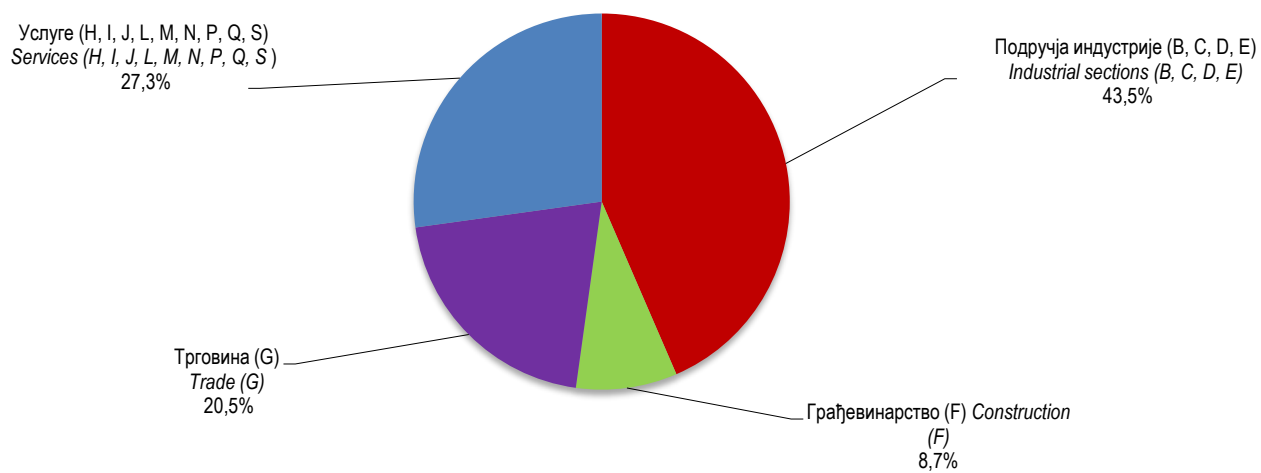
Величина предузећа	Промет по запосленом лицу, КМ <i>Turnover per person employed, KM</i>	Додата вриједност по запосленом лицу, КМ <i>Value added per person employed KM</i>	Учешће додате вриједности у вриједности производње (%) <i>Share of value added in production value (%)</i>	Трошкови рада по запосленом, КМ <i>Labour cost per employee, KM</i>	Стопа профитабилности (%) <i>Profitability rate (%)</i>	Size of enterprise
УКУПНО	119 395	27 457	37,1	14 451	10,9	TOTAL
Мала (0–49 запослених)	130 985	26 152	40,9	11 542	11,2	Small (0–49 employed persons)
Средња (50–249 запослених)	141 942	21 751	22,0	13 486	5,8	Medium (50–249 employed persons)
Велика (250 и више запослених)	81 812	34 837	55,9	19 194	19,1	Large (250 and more employed persons)

5. ОСНОВНЕ СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ ВАРИЈАБЛЕ ПРЕМА ПОДРУЧЈИМА ДЈЕЛАТНОСТИ – СТРУКТУРЕ, 2013. ГОДИНА
BASIC STRUCTURAL BUSINESS VARIABLES BY SECTION OF ACTIVITIES – STRUCTURE, 2013

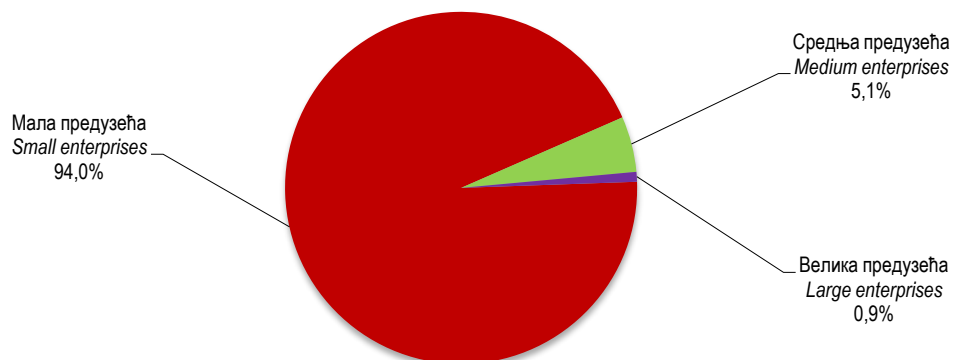
Подручје	Број предузећа <i>Number of enterprises</i>	Број запослених лица <i>Number of persons employed</i>	Промет <i>Turnover</i>	Додата вриједност по факторским трошковима <i>Value added at factor costs</i>	Section
УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
B Вађење руда и камена	1,0	3,9	2,5	5,7	<i>B Mining and quarrying</i>
C Прерађивачка индустрија	19,7	33,8	28,3	22,8	<i>C Manufacturing</i>
D Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	0,6	6,3	6,7	12,3	<i>D Electricity, gas, steam and air-conditioning supply</i>
E Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	1,8	3,8	1,1	2,7	<i>E Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
F Грађевинарство	8,5	8,6	6,2	8,7	<i>F Construction</i>
G Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала	38,3	21,3	43,4	20,5	<i>G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
H Саобраћај и складиштење	8,1	8,6	3,0	6,6	<i>H Transport and storage</i>
I Дјелатности пружања смјештаја, припреме и услуживања хране; хотелијерство и угоститељство	1,8	1,5	0,5	0,9	<i>I Accommodation and food service activities</i>
J Информације и комуникације	2,9	3,9	4,8	12,1	<i>J Information and communication</i>
L Пословање некретнинама	1,0	0,5	0,3	0,7	<i>L Real estate activities</i>
M Стручне, научне и техничке дјелатности	8,3	3,5	1,6	3,0	<i>M Professional, scientific and technical activities</i>
N Административне и помоћне услужне дјелатности	1,6	1,8	0,6	1,3	<i>N Administrative and support service activities</i>
P образовање	0,9	0,7	0,3	0,9	<i>P Education</i>
Q Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	4,8	1,4	0,6	1,5	<i>Q Human health activities</i>
S Остале услужне дјелатности	0,7	0,4	0,1	0,3	<i>L Other service activities</i>

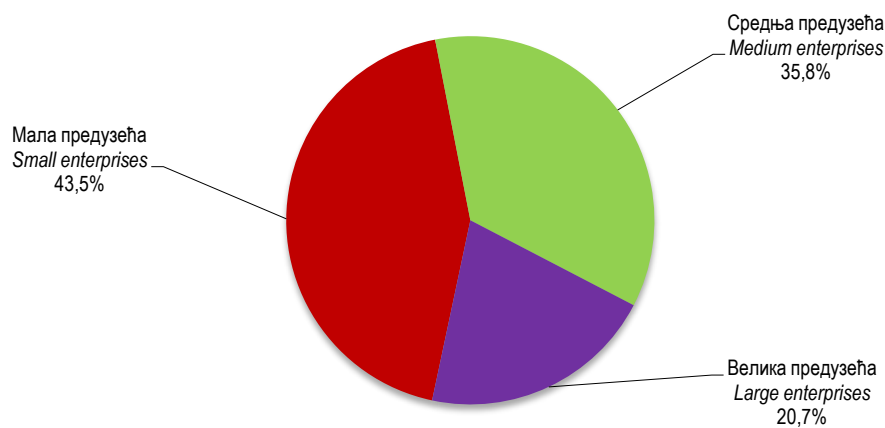
Графикон 1. Структура броја запослених лица према подручјима дјелатности, 2013. година
Graph 1 Structure of number of persons employed by section of activities, 2013

Графикон 2. Структура додате вриједности према подручјима дјелатности, 2013. година
Graph 2 Structure of value added by section of activities, 2013

Графикон 3. Структура броја предузећа према величини предузећа, 2013. година
Graph 3 Structure of number of enterprises by size of enterprises, 2013

Графикон 4. Структура промета према величини предузећа, 2013. година
Graph 4 Structure of turnover by size of enterprises, 2013

МЕТОДОЛОШКА ОБЈАШЊЕЊА

Подаци структурних пословних статистика резултат су статистичке обраде годишњих извјештаја активних предузећа, која послују тржишно и чије је сједиште на територији Републике Српске.

Подаци произведени структурним пословним истраживањем користе се за анализу структуре предузећа по дјелатностима, структуре фактора коришћених у процесу производње, анализу пословног успјеха и конкурентности предузећа, као и анализу развоја пословања на регионалном и међународном нивоу. Такође, подаци структурних пословних статистика представљају значајне инпуте за процјене и обрачун макроекономских агрегата националних рачуна, обрачун пондера за израчунавање индекса у краткорочним статистикама, као и за ажурирање података у Статистичком пословном регистру.

Методологија за провођење истраживања усклађена је са европским статистичким стандардима и њен садржај је прописан основном ЕУ Регулацијом 295/2008 и регулативама за имплементацију 250/2009, 251/2009 и 275/2010.

У провођењу истраживања коришћен је метод пуног обухвата за предузећа са 20 и више запослених, а метод узорка за предузећа са мање од 20 запослених. Узорак је креиран на основу података Статистичког пословног регистра и дизајниран је као случајни стратификовани узорак.

Дефиниције варијабли

Величина предузећа одређена је бројем запослених, према којем се разликују мала, средња и велика предузећа. Мала предузећа запошљавају, просјечно годишње, од 0 до 49 радника, средња од 50 до 249, а велика 250 и више радника. Ради презентације података о величини предузећа, за статистичке сврхе користи се подјела према броју запослених.

Број предузећа обухвата предузећа из Статистичког пословног регистра у популацији која је предмет посматрања, а која тржишно послују и била су активна барем дио референтне године (остварила промет или имала запослене). Искључују се сва привремено неактивна (мирујућа) или стварно неактивна предузећа.

Број запослених обухвата лица која имају заснован радни однос на неодређено или одређено вријеме са пуним или непуним радним временом. Бројем запослених обухваћени су сезонски радници, приправници и радници који раде код куће, лица у штрајку или краткорочном одсуству. Нису обухваћена лица на дугорочном одсуству. Запослени су плаћени од стране послодавца за извршени рад, а плаћање може бити у форми плате, накнаде, хонорара, награда, плаћања по комаду или плаћања у натури.

Број запослених лица обухвата број запослених и неплаћена запослена лица као што су власници, партнери, чланови породице који раде у предузећу, волонтери и др.

Промет обухвата обрачунате приходе од продаје властитих производа, приходе од пружених услуга те приходе од продаје робе за препродају током референтног периода. У обрачун промета укључују се сви фактурисани порези, осим ПДВ-а и акциза.

Додата вриједност по факторским трошковима исказана је у бруто износу (без одузимања амортизације), а израчунава се тако да се на вриједност производње у основним цијенама додају субвенције, а одузму трошкови пореза на производе и производњу и вриједност међуфазне потрошње.

Трошкови запослених су укупне накнаде запосленима током референтног периода, у новцу или у натури. Чине их бруто плате и накнаде плата, те остали трошкови запослених који имају карактер личних примања.

METHODOLOGICAL EXPLANATIONS

Data on Structural Business Statistics are the result of the statistical processing of annual reports of enterprises operating commercially, with headquarters on the territory of Republika Srpska.

Data obtained through the Structural Business Survey are used for the analysis of structure of enterprises by activity and of structure of factors used in production process, for the analysis of business profit and losses and competitiveness of enterprises, as well as for the analysis of development of business operations at regional and international levels. Also, Structural Business Statistics data represent important inputs for the estimates and calculation of macroeconomic aggregates in the National Accounts, for calculation of weights used for the calculation of indices in short-term statistics, as well as for data updating in the Statistical Business Register.

Methodology used for the survey implementation is harmonised with the European statistical standards, and its content is stipulated in the basic EU Regulation 295/2008 and in the implementation regulations 250/2009, 251/2009 and 275/2010.

The method of full coverage was used to conduct this survey for enterprises with 20 or more persons employed, and the sample method was used for enterprises with less than 20 persons employed. The sample is based on Statistical Business Register data and it is designed as stratified random sample.

Definitions of variables

Size of enterprise is determined by the number of employees and based on this classification enterprises can be small, medium and large enterprises. Small enterprises employ between 0 and 49 persons a year on average, medium enterprises employ between 50 and 249 persons, while large enterprises employ 250 or more people. For statistical purposes, in order to present the data on size of enterprises, the classification based on the number of employees is used

Number of enterprises covers enterprises from the Statistical Business Register in the population which is subject to observation, which operated commercially and were active for at least a part of the reference year which were active for at least a part of the reference year (with either realized turnover or employees). Temporarily inactive (quiescent) and actually inactive enterprises are excluded.

Number of employees covers persons who are employed on a temporary or permanent basis, working in full or part time. Number of employees includes seasonal workers, apprentices, people working from home, and persons on strike or on short-term leave. This number does not cover persons on long-term leave. Employees are paid by the employer for performed work, and payments can be in the form of wage, salary, fee, gratuity, piecework pay or remuneration in kind.

Number of persons employed includes number of employees and unpaid employed persons such as proprietors, partners, family members working regularly in the enterprise, volunteers, etc.

Turnover covers calculated revenues from sale of own products, revenues from provided services and revenues from sale of goods for resale, during the reference period. Calculation of turnover includes all accrual taxes, except VAT and excise.

Value added at factor costs is given as the gross amount (without depreciation deduction), calculated by adding subsidies to production value at basic prices, and subtracting product and production tax costs and value of intermediate consumption from it.

Personnel costs are defined as total compensation of employees during the reference period, in money or in kind. These consist of gross wages and salaries, and other personnel costs having the character of personal income.

Дефиниције индикатора

Промет по запосленом лицу добија се дијељењем укупно оствареног промета са укупним бројем запослених лица. Овај индикатор изражава продајну способност предузећа из одређене дјелатности.

Додата вриједност по запосленом лицу представља основни индикатор за мјерење продуктивности рада. Овај индикатор показује колико је створено додате вриједности по запосленом лицу.

Учешће додате вриједности у вриједности производње добија се дијељењем укупне додате вриједности са укупно оствареном вриједношћу производње.

Трошкови рада по запосленом показују просјечне трошкове запослених у некој дјелатности, а добијају се дијељењем укупних трошкова запослених са бројем запослених, односно бројем лица која су плаћена за обављени рад.

Стопа профитабилности (брuto оперативна стопа) показује колико је процентуално учешће бруто пословног вишка у промету. Овај индикатор показује зарађивачку способност предузећа или одређене дјелатности.

Definitions of indicators

Turnover per person employed is obtained by dividing total turnover by total number of persons employed. This indicator expresses the enterprise's selling capacity from a specific activity.

Value added per person employed is a basic indicator for labour productivity measuring. This indicator shows the amount of value added produced per person employed.

Share of value added in turnover is obtained by dividing total value added by total achieved turnover.

Labour costs per employee show the average costs of employees in certain activities and these are obtained by dividing total labour costs by number of employees, that is, by number of persons who were paid for performed work.

Profitability rate (gross operating rate) represents percentage share of gross operating surplus in turnover. This indicator shows earning capacity of enterprises or of certain activity.

Саопштење припремила: Даница Бабић
e-mail: danica.babic@rzs.rs.ba

Издаје Републички завод за статистику, Република Српска, Бања Лука, Вељка Млађеновића 12д - Тел. +387 51 332 700 - Др Радмила Чичковић, директор - Издази годишње - Саопштење је објављено на Интернету на адреси: www.rzs.rs.ba - E-mail: stat@rzs.rs.ba - Приликом коришћења података обавезно навести извор

Prepared by: Danica Babić
e-mail: danica.babic@rzs.rs.ba

Published by Republika Srpska Institute of Statistics, Banja Luka, Veljka Mladenovića 12d - Tel. +387 51 332 700 - Radmila Čičković, PhD, Director General - Annual periodicity - Release is available on the Internet at: www.rzs.rs.ba - E-mail: stat@rzs.rs.ba - **These data can be used provided the source is acknowledged**